

Jan Mozes (Jan) van der Esch; geboren Papendrecht 19 maart 1937

Zelfstandig ondernemer, thans gepensioneerd.

Jan van der Esch

Foto's Ronald van Jeveren

Jan van der Esch behoort tot de generatie natuurliefhebbers die “De Beer” nog heeft meegemaakt, het natuurgebied dat in het begin van de jaren zestig moest wijken voor de aanleg van Europoort.

In dit voormalige duingebied hebben Jan van der Esch en Jan Koolen, met wie hij een leven lang de natuur introk, elkaar leren kennen. Jan van der Esch kwam met de brommer helemaal uit Papendrecht en Jan Koolen met de fiets vanuit Den Haag naar dit unieke natuurgebied bij Hoek van Holland.

Wat later ging Jan ook al met een houten kano naar de Sliedrechtse Biesbosch, naar het gebied rond de Baanhoekbrug en schreef daar enthousiast over. Zelfs kanode hij helemaal naar de Brabantse Biesbosch, een enorme tocht. Na verloop van tijd kreeg Jan de beschikking over een kano-zijboordmotor, waarmee de afstand wat beter te doen was.

Vervolgens kocht hij een oude volgboot van een rijnaak, met een buitenboordmotor. In dat open bootje trok hij er nog vaker op uit naar de Brabantse Biesbosch. Later liet hij op deze boot een kajuitje bouwen en ging het varen en meenemen van mensen wat gerieflijker. Zelfs zijn huwelijksreis ging de Biesbosch in.

Jan heeft zich altijd als het ware één gevoeld met de Biesbosch. Hij heeft erg veel belangstelling voor de historie van de Biesbosch en dat had hij al heel vroeg. Zo hield hij de achteruitgang van de Polder Vijf Ambachten in de gaten. Hij ging praten met griendhakkers en rietsnijders (waaronder familie) en vissers; heel bijzondere inter-views werden dat. Jan gebruikte daarvoor een bandrecorder (de eerste generatie, met één spoor), in een tijd dat nog bijna niemand zo'n ding had.

Hij ging er boeken over schrijven, waarbij hij die opgenomen interviews gebruikte. “Tussen bies en wilg” en “Bitterzoet” zijn zomaar een paar van zijn Biesboschtitels. Bescheiden als hij is, liet hij zijn mede-auteurs een prominentere rol innemen dan zij eigenlijk verdienden. Het meeste werk werd altijd door Jan gedaan.

Ook kon hij zijn ei kwijt in het Streekhistorisch Genootschap d'n Biesbosch, met o.a. Huib den Tuinder, Jan Koolen, Dick Veenhuizen, Huub Oome en Dielis Hakkers. Jan was ook een gedreven verzamelaar van Biesbosch gereedschappen en vooral van de daaraan verbonden verhalen. Hij struinde daarvoor veel oud-griendhakkers, rietsnijders en beroepsvissers in zijn omgeving af en kreeg zolders vol historische spullen mee. Plus natuurlijk die vaak nog waardevollere verhalen.

Een en ander culmineerde in 1972 (1971 werd niet gehaald) in Werkendam in de tentoonstelling “550 jaar Biesbosch”. Een glorieus moment voor Huib den Tuinder en de voorloper van het Biesboschmuseum Werkendam. Dit mede door het grote succes van 10.000 bezoekers in één week tijd. En op zondag mocht de zaal niet eens open! Bussen Belgen stonden voor een dichte deur..... Maar wat hebben alle leden, met Jan van der Esch voorop, toen keihard gewerkt!

Bij de opzet van het latere Biesboschmuseum in de polder de Pannekoek was Jan eveneens betrokken, met allerhande Biesboschspullen en informatie. Daarnaast heeft hij ook bijgedragen aan vele kleinere Biesboschtentoonstellingen in de regio, want er waren talloze mensen die zoiets organiseerden en die konden altijd bij Jan van der Esch terecht voor materialen en wetenswaardigheden.

En uiteraard was hij vanaf de eerste dag (in 1967) betrokken bij de Biesboschwerkgroep, die overigens de voorloper was van het Streekhistorisch Genootschap d'n Biesbosch.

Ook was Jan betrokken bij de oprichting van de Vereniging Behoud Biesbosch en is hij sinds 1975 een trouw en actief bestuurslid, met als ondankbare taak het penningmeesterschap.

Daarnaast vervult Jan al meer dan 30 jaar de taak van “hakbaas” op de eendenkooi Vischplaat, waar hij nog altijd heel enthousiast over is.

Grote belangstelling heeft Jan van der Esch altijd gehad voor de vogelstand van de Biesbosch. Hij was op dat gebied een van de allereerste pioniers en ontdekte kwartelkoningen en kwakken en wat al niet meer.

Samen met Jan Koolen trok hij er 's nachts op uit om, op gepaste afstand, bij de nestplaatsen te luisteren en te kijken. Dat waren unieke belevenissen.

Daarnaast deed Jan van der Esch, samen met zijn vrouw Tonny, in Noord-Duitsland, vanuit een caravan, mee aan het programma om de nesten van zeearenden te bewaken.

Jan van der Esch heeft met zijn kennis en enthousiasme, maar ook in daadkracht, altijd een belangrijke rol gespeeld bij het behoud van natuur en landschap van de Biesbosch.

Vanwege zijn grote verdiensten voor de Biesbosch en op voordracht van zijn kompanen van de Vereniging Behoud Biesbosch, heeft de jury besloten de Biesbosch Natuurprijs 2016 toe te kennen aan Jan van der Esch.